

AHO JUHANI

MUISTATKO—? KUKKIA
KEVÄISELTÄ NIITYLTÄ

Juhani Aho

**Muistatko—? Kukkia
Keväiseltä Niityltä**

«Public Domain»

Aho J.

Muistatko—? Kukkia Keväiseltä Niityltä / J. Aho — «Public Domain»,

Juhani Aho

Muistatko—? Kukkia Keväiseltä Niityltä

Kun hautasi umpeen luotua sen ympärille ryhmittynyt saattoväki kuin yhdestä suusta yhtyi viimeiseen virteen, paisuttaen sen kuin ylös korkeuteen kumpuilevaksi suitsutukseksi, vihlaasi rintaani katkera, kirvelevä tunne, että nyt olin sinut lopullisesti menettänyt. En ollut menettänyt sinua vielä *silloin*, kun olit hengähtänyt viimeisen hengähdyksesi. Pidin sinua silloin vielä kädestä ja sinä tuntuin olevan ainakin osaksi minun. Eikä erontunne arkkua hautaan laskettaessa ja sitä umpeen luotaessakaan vielä ollut täysin tietoinen. Olithan siinä, joskin turpeen alla, ja minusta oli kuin olisin, haudalle tullen ja sitä hoitaen ja kukittaen, vielä kauankin voinut olla kanssasi kosketuksissa. Ja olisihan, minunkin kerran kuoltuani, leväty saman turpeen alla, yhdessä elettyä yhdessä häviten.

Mutta kun saattoväki sataäänisenä veisasi:

"Ja ruumis, se maatunut maassa, nyt katoovaisuutensa muuttaa ja taivaassa sielunsa kanssa on alkava eloa uutta, oi onnea, ihanuutta!"

niin oli kuin ero olisi ollut lopullinen ja peruuttamaton. Ne kaikki, ystävät, tuttavat, jopa ventovieraatkin uskovaiset yhtäkkiä kuin tempasivat sinut minulta ja veivät miltei mielenosoituksellisesti sinut virtensä sävelsiivillä minulta pois. Monisatalukuisen seurakunnan ääni oli kuin yhden ainoan ääni, joka tulkitsi yhtä ainoata järkähtämätöntä, voitonvarmaa uskoa, että olet noussut sinne ja tulet siellä elämään niinkuin hekin vuorostaan kerran, kaikki, jotka siihen uskovat. Heidän uskonsa ei ollut minun, mutta minä tiesin, että se oli sinunkin. Rintani täytti kaipaus ja kaiho, etten voinut uskoa niinkuin sinä, vaikka olisin tahtonutkin. He ikäänkuin jostain voitosta riemuiten veivät sinut minulta sinne, mistä en koskaan sinua saavuta. Oli niinkuin he ikäänkuin enkelipilvessä olisivat kantaneet sinut näkyvistäni hautumaan koivuholvin läpi ylös kesäiseen sineen ja auringon häikäisevään autereeseen, ja niinkuin sinä vastaansanomatta olisit antanut sen tapahtua, jättäen minut siihen avuttomine epäuskoineni, voimattani sinuun enää koskaan yhtyä.

Tiesin, että uskoit elämään kuoleman jälkeen ja että oli taivas ja tapaaminen siellä. Ilmaisit sen uskosi silloin, kun ensimmäinen lapsemme oli kuollut, sanoit, että elämäsi olisi mahdoton elää, jollet tietäisi tapaavasi jälleen niitä, jotka kerran kadotit. Se oli sinussa siis pohjimmaltaan vain rakkautta meihin, rakastamiisi, minuunkin, jotka tahdoit tietää kohtaavasi jossain vielä kuolemankin jälkeen. En hennonut edes koettaakaan sitä tunnelmaa sinulta riistää, en sinun tähtesi enkä itsenikään tähden, johon se myöskin kohdistui. Mutta sinä tiesit, etten minä sittenkään uskonut niinkuin sinä. Kai suritkin sitä salaisesti.

Ja siksi oli nyt, niinkuin kaikki siteet välillämme olisivat katkenneet eivätkä olisi enää yhteen solmittavissa. Sinä olit mennyt ja minä olin jäänyt.... Juhlahymnein sinut juhlasaatossa oli minulta viety. Olimme eläneet ihanan elämän kaksin, nyt täytyy minun elää loppuikäni täällä yksin. Sinä näytit surumielisesti, mutta samalla alistuvasti siihen tyytyvän. Tunnuit sanovan: usko, niin tapaamme! Ja yhtäkkiä oli minustakin, kuin olisikin se vain *siitä* riippunut. Niin pian kuin uskon, ettet ole mennyt, et ole. Kun tulemme elämään yhdessä siellä, niin elämme vielä täälläkin, joskin lyhyessä, satunnaisessa erossa. Olit vain mennyt hiukan edeltäpäin auringon maahan, minä täällä vain järjestäen jotain ja sitten seuraten.

Olisin tahtonut, kiihkeästi tahtonut, mutta en kuitenkaan voinut. Kuinka tunteeni koettikin minua taivutella, järjelläni en voinut mitenkään. En voinut muuta kuin itseäni säälien valittaa: miksi on minulta otettu lapsuuteni usko?

Olit kulkenut minulta avaruuden kuilun yli, olit iäksi mennyt sen toiselle puolelle. Uskaltaisinko minäkin, sittenkin, pyrkiä sen yli? Sinun vastuullasi, sinun uskoosi uskoen? Uhmata omaa epäuskoani?

Tuli hetkeksi huikaiseva, vaivuttava halu siihenkin. Oli miten oli, kävi miten kävi—mitä minä täälläkään ilman sinua? Vaivoin jaksoimme yhdessäkään elää nämä viimeiset kirovuodet

maailmansuruinemme, kansankipuinemme, omine onnettomuuksinemme. Kuinka voin jatkaa elämistä yksin, kun kaikki vain pahenee: olot, ihmiset, ei rehellisyyttä, oikeutta, vanhurskautta, totuutta—mitä minä täällä enää teen? On mahdotonta koettaakaan. Ei ole tarmoa työhön, valittaa en voi ... lähdenkö pois? Mutta jos en pääsekään yli? Jos joudun iäksi harhailemaan erossa sinusta. Sinä siellä, minä missä, ikuisessa erossa? En voi lähteä sille taipalelle. Jos eromme on oleva ikuinen, en sitä ainakaan itse tahdo jouduttaa.

Samassa tunnen: olipa miten oli ... olitpa missä olit, elitpä tai olit kuollut, erottipa meidät millainen kuilu tahansa, minä *tahdon* olla yhteydessä kanssasi. Ja kuta suurempi on uupumukseni astuessani hautuumaalta kotiin päin ja taistellekseni hukkumistani vastaan, sitä kiihkeämmin minä turvaan tähän oljenkorteen: siihen, että sittenkin täytyy. Miten? Sitä en tiedä enkä käsitä enkä välitäkään tietää. Mutta kuilun poikki minä olen kulkeva. Hoen sitä itselleni kuin hourailija.

Saavun kotiin. Talo on lehtikujan koivusta rannan pihlajaan saakka niin rauhallinen ja tyyni ja välinpitämätön, kuin ei täällä olisi mitään muutosta tapahtunut. Ja kuitenkin ne ovat nähneet, puut ja ikkunat ja päädyt, kaiken ja olleet mukana kaikessa. Miksi ne ennen aina elivät ja surivat ja iloitsivat yhdessä kanssamme? Nyt niistä on kadonnut myötätunnon ja osanoton henki. En sitä niistä löydä nyt niinkuin joka kerta ennen, kun tulin ja menin, nyt kun sitä eniten kaikesta tarvitseisin. Ovat korjanneet pois kuuset rappujen edestä. Pianpa ehtivät. Olisivat antaneet niiden siihen ruskettua niinkuin juhannuskoivujen, olisivathan olleet edes ne muistuttamassa siitä, että olit ainakin *ollut* täällä, ollut siinä viimeisen kerran ja siitä lähtenyt.

Minulta tullaan tiedustelemaan talon huomisia töitä: onko aloitettava jo heinänteko vaiko mentävä ruismaata muokkaamaan? Väki on sekin, niinkuin ei mitään olisi tapahtunut eikä muuttunut. Minun täytyy antaa joitakin määräyksiä ja annankin. En jaksa paljoa ajatella, sen kuitenkin jaksan: Tähän taloon en voi jäädä. Kokonainen elämän malja yhteisiä iloja on suistunut suulleen eikä niitä ole enää, suruja ja kärsimyksiä en voi kenenkään kanssa jakaa. En jaksa, murrun niiden alle.

Järvi oli tyven ja aurinko juuri laski. Sen muistan. Sitten vaivuin johonkin, johon jäin.

Olen nukkunut yön ja päivän, ensi kerran viikkojen valvomisen jälkeen. Olen harhaillut autiossa talossa, jonka vähitellen taas tunnen omakseni. On kai juhannusilta, koska kaikki väki on poissa, järven rannoilla hulmuu kokkovalkeita ja keinukalliolta kuuluu soittoa ... Sinäkin olet poissa, mutta kai tulet pian. Siltä varalta, että minä tulisin ennen, näyt—hyvä haltija—panneen esille illallisen ja peittäneen ruuat liinalla. En tahdo koskea niihin, ennenkuin tulet.

Tiedän jo, että olet tullut pois sieltä, minne sinut veivät. Olen tavannut sinut kaikkialla. Puiston koivut ja rannan pihlaja tietävät jo tulostasi. Henkesi värähtelee joka lehvässä. Oli hyvä, että korjasivat pois hautauskuuset. Jään tänne enkä koskaan lähde. Nyt ei mikään paina, nyt kaikki tukee ja nostaa.

Kuule, voin puhua sinulle milloin hyvänsä ja mistä hyvänsä!

Tiedätkö, elämäni on löytänyt itselleen uuden lähteen!

Muistatko, kuinka me kerran, sinä hirmuisena kesänä, kun petyimme kaikesta—omistamme, tästä kansasta, sen punaisista niinkuin sen valkoisistakin, kaikista parhaista ihanteistamme, kun työmme tulokset näyttivät luhistuvan raunioksi ja me sen alle ja vain sorasta nouseva pöly leijaili kaiken yllä—kuinka me, kun elämän surkeudella ei näyttänyt olevan mittaa eikä määrää, kysyimme vastausta odottamatta, miksi elämässä lopulta kaikki ei ainoastaan sorru raunioiksi niinkuin nykyisillä tappotanterilla, vaan sitten myös niinkuin siellä kuoleutuu ja kuivaa karuksi, ohdakkeiseksi erämaaksi, jonka hedelmöitymisestä ei ole toivoakaan. Ei kosteikkaa silmäkantamissa, ei taivaalla näkyvissä ainoatakaan pilvää, ei vesisuonta maan alla ainakaan meidän tiedossamme eikä saavutettavissamme. Miksi epäily, uupumus on ainoa, joka jää? Miksi henkikin kuivuu ja kuihtuu yhdessä ruumiin kanssa? Onko senkin saatava kasvuvoimansa aineesta? Eikö sekään kestä ajan vaihteita? Jos henki on vapaa, riippumaton, miksi se ei pysy vireessään ruumiin sortumisesta huolimatta? Eikö vain meidän, vaan koko maailman henki? Eikö olekaan sen sisältöä ilman sen kuorta? Onko henki vain jotain semmoista kuin höyry kattilassaan, sähkö patteriinsa sidottuna?

Nämä olivat minun viimeaikaisia vaikeroimisiani. Sinä koetit sanoa vastaan. "Henki virkistyy ja uudistuu omasta voimastaan. Ihanteet ja aatteet imevät voimaa itsestään, siitä, mitä ovat olleet ja mitä ovat saaneet aikaan. Vaikkei niillä enää näyttäisi olevankaan nykyisyyttä, eikä olevan tulevaisuudesta tietoa, on niillä ollut entisyys, joka ei voi hävitä, koska ei mikään häviä. Koska ei häviä meren vaahtokaan, vaan muuttuu tuulen kuollessa takaisin vedeksi, koska se ei ollutkaan vaahtoa se, joka haihtui, vaan vettä, joka iät kaiket elää, liikkuu ja läikkyy."

Jotain semmoista puhuit silloin, kun vielä voit. Et kauankaan senjälkeen enää voinut. En ymmärtänyt sinua silloin, et saanut minua silloin siivilleni. Kai elämänlähde, sen alati uudistuva vesisuoni, oli johonkin kätkeytyneenä, mutta minulla ei silloin ollut sitä kaivonkatsojatietäjän taikasauvaa, jonka avulla olisin sen löytänyt, ei sitä tuoretta oksaa, joka olisi taipunut sinnepäin, missä kaivo oli kätkeytyneenä.

Ja nyt minulla on se taikasauva, ja juuri nyt se taipuu uutta tähän asti tietämätöntä, minulle kätöksä ollutta elämänlähdetä kohti.

Käyskelin täällä kuin nukkuvassa, lumotussa puutarhassa, jossa ei lintu liikahta, ei oksa, ei puu, eikä valvo muu kuin valoisa, viileä kesäinen yö, ja jossa sinä nukut jossain kuin sadun prinsessa—niin yhtäkkiä levähtää eteeni kuin valoisalle vaatteelle häilähtelevä sarja eletyn elämäni kuvia joista en tiedä, mistä ne saavat valonsa, mutta joissa näen liukumassa ohitseni sinut ja onnellisimmat hetkeni—enkö ainoatakaan onnetonta. Vaelsin eilen pimeässä, haparoiden eteenpäin, kopeloiden käsin ja jaloin, kiukutellen elämän kurjuutta ja pahoitellen maailman pahuutta. Niinkuin kerran vuoristossa, missä pimeä yllätti, sakenemistaan saeten. Ja yhtäkkiä alkaa siellä koko taivas salamoida, mutta ei jyristä, valot syttyvät ja sammuvat ja syttyvät uudelleen ja alinomaa, välähdellen vuorilta ja vuorten takaa, heijastaen sinisiltä jäätiköiltä ja lumihuipulta toiselle ja sieltä alas, niin että kuljettavani polku yli kaitaisten siltain ja ohi ammottavien kuilujen pysyy valkeana ja turvallisena kuin päivällä.... Onnemme parhaat hetket, ihanimmat elämyksemme, suuret ja pienet, elämämme huiput, olen nähnyt ja näen ne ylösnousseina, uskosi herättäminä kuolleista. Ne ovat siinä ja tuolla ja kaikkialla ympärilläni. Maan alla kumpuaa ja taivaalla hehkuu ja loistaa, tämä lumottu puutarha herää ja sinä nouset puutarhan pihlajan alta ja tulet vastaanani niinkuin silloin—muistathan—kun siitä ensi kerran ojensit minulle kätesi ja kun minä ujona ja mykkänä en saanut sanaakaan sanotuksi tervetuliaisiksi, vaan sinä kasvojesi ilmeellä itse sanoit itsesi tervetulleeksi. Tappotannerten rauniot ovat tasoittuneet ja talot ja puutarhat ja puistot ja pellot ovat vanhoilla paikoillaan, ei mitään ole hävitetty, erämaa kukkii, koko maailma on ennallaan—niinkuin tämä talommekin, josta en ikinä lähde—sanoinhan jo: minä jään tänne enkä koskaan lähde.

Pian, pian ne muistiin, onneni hetket! Myöskin muu maailma ehkä niitä tarvitsee, kaikki, jotka vaeltavat pimeydessä ja epätoivossa eivätkä tiedä, missä on *heidän* elämänsä lähde ja miten se on löydettävissä.

Niitä nousee minulle joka askeleella kuin kukkia keväisellä niityllä. Niitä on yhtä paljon elämäni varjoisilla alangoilla kuin sen päiväisillä rinteilläkin. Onko niitä todella voinut olla siellä niin paljon? Musta, kylmä maa peittyy kokonaan niiden alle, näen ne kunkin erikseen, voin laskea ja luetella ne, etäämpää näen niitä loppumattomasti toisen toisensa takana sulaneina yhteen kuin kukkasvainioksi, kuin kukkasmaaksi. Saan niitä, milloin tahdon, sylini täydet, sirotan ne kaikkialle kaduille, hävitetyille paikoille, levitän ne kuin purppuravaatteen kuningasten kulkea,—ei kuningasten, vaan kerjäläisten, meidän kaikkien, joilla ei näyttänyt enää olevan mitään onnea, ei ainakaan omaamme. On, on, vaikka emme sitä tiedä emmekä ymmärrä.

Minä vapisen kiihkosta kuin lapsi, joka tyhjä tuohinen kädessä laahusti kotiinsa päin marjasta, missä ei koko päivänä ollut mitään löytänyt, ja yhtäkkiä yllättää mansikka-ahon tai vadelmikon raunion kupeella—tuolla, tuolla niitä punoittaa suuria, meheviä, kuinka paljon tahansa, enemmän kuin mihin astia riittää ja ehdin yksin poimia. Kun ei vain kukaan toinen tulisi ja veisi, minkä minä olen löytänyt—ei, tulkoot kaikki, koko maailma, saatte kaikki, en tahdo itselleni mitään, sillä minulla on nyt yllin kyllin onnea loppuiäkseeni, kun ammennan uudelleen entisen elämäni onnet.

Tunnen yhtäkkiä voivani unohtaa kaiken. Luontokin, vaikka taistelee ja voihtaa ja kärsii ja näyttää kuolleen valkoisen vaipan alle, pääsee rauhaan, iloitsee eikä näytä muistavan muuta. Ei kesäinen tyyni lampi lipattavine laineineen muista talvellista jääpeittoaan, ei lehto hiirenkorvalla ollessaan syksyn kellastuneita, putoilevia lehtiä, ei tyven meri myrskyä, ei kukkaniitty kuloa. Miksi minä sitten murheitani ja kärsimyksiäni!

Sillä ethän olekaan kuollut. Jos olit, herätin sinut henkiin. Houkuttelin sinut takaisin ja luon sinut ehommaksi entistäsi. Sinä luot itsellesi ja minulle ja meille taivaan täällä, heräät hengettärenä, joka käy talosta taloon, majasta majaan niitä kaunistamassa. Lohdutukseksi varsinkin niille, jotka eivät jaksa uskoa elämään kuoleman jälkeen, mutta eivät myöskään kuolemaan elämän jälkeen, vaan tahtovat elää uudelleen sen, mikä tässä elämässä oli ihaninta ja parainta, niinkuin se olisi tuleva elämä.

Ajattele, että onnettomuutta ei ole, kun sitä ei anna olla. "Onhan sitä tuossa ja tuossa, onhan joka tien varressa kaatuneita, lahoneita puita, ja erämaassa valkenevia luita." Olkoon, mutta katso myös hongikon humisevaan holviin ja tähtää kauas taivaanrantaan päin, mistä kosteikon palmu viittoon tietä. Elkkää välittäkö siitä surkeudesta, minkä näette, niin ette näe. Kieltäkää tosiasiat, niin niitä teille ei ole. Opetelkaa hymyilemään, silloin kun teillä on suurin suru. Käykää onneen niinkuin kukka aurinkoon päin silloinkin, kun aurinkoa ei ole, pilvisimmälläkin säällä, yölläkin, napaseutujenkin yössä. Kääntykää siihen päin niinkuin islamilainen Mekkaansa, valvokaa niinkuin neitsyet ylkää odottaen, että ehditte ajoissa, ajoissa niinkuin aamua aavisteleva kukka, kääntyneinä itään imeäksenne siitä itseenne heti ensimmäisen onnen auringon säteen.

Kulkekaa, ihmiset, umpisilmin onnettomuudelle, elkkää muistako suota, johon olitte uponneet, vaan ihanaa tunnetta, kun pelastuitte ja pääsitte sen reunaan ja riensitte ylös vaaran laelle. Kuinka monta kertaa olikaan meillä juuri niin! Minä tahtoisin antaa kaikille tämän elämänviisauden ohjeen. Muistatko, mitä me lastemme haudalta palattuamme päätimme? Sinä sanoit: "Koettakaamme olla, niinkuin sitä ei olisi ollutkaan. Tasotamme sen, kylvämme siihen kukkia. Emme pane hautaristiä, vaan vihreän puun, jossa ei ole syntymä- eikä kuolinvuosia, ja joka vain vihertää ja tuoksuu. Unhotuksen evankeliumi olkoon meidän, niinkuin se on ollut ihmiskunnankin. Se on sen terveydekseen siten järjestänyt. Jos kaikki vääryys ja kauheus, mitä maailmassa yleensä on tapahtunut, alati eläisi muistossa ja mielissä, täytyisi verikostossa surmata kaikki ja lopulta itsensä sovituksiksi. Ei mitään sovituksia, ei mitään uhria—ei mitään anteeksiantoakaan, ainoastaan unhotus, niinkuin me—niinkuin sinä teit niille, jotka surmasivat poikamme. Jos ihmiskunta olisi katkenyt itseensä kaikki onnettomuutensa, maallisia murheitaan hautoen, olisi se jo aikoja sitten menehtynyt, tukehtunut, kuollut oman mielensä myrtytykseen, omien veriensä myrkytykseen." Se oli sinun oppiasi tämä, sinä aioit elää sen mukaan. En tiedä, mistä olit sen saanut—ehkä oli se verissäsi perintönä joltain esi-isältä tai esi-äidiltä, paljon kärsineiltä ja paljon kestäneiltä, jotka eivät koskaan nostaneet kättään kohtaloaan kirotakseen, vaan tyytyivät siihen sen voittaakseen. Sinussa kai virtasi niinkuin minussakin semmoisten veri, joissa oli vuosisatojen täytymys ja tyytymys, jotka olivat vieneet hallavuosilta voiton ja kestäneet vanhojenkin isojen vihojen kauhut: meidän on kestettävä näiden uutten, sinä sanoit, ennenkuin sorruit. Sinussa virtasi semmoisten vanhojen uskovaisten veri, sinä olit heistä tulos. Meidän vanhempamme olivat uskovaisia ja emmehän mekään omalla tavallamme muuta kuin uskoneet.

Tunnen, että minussa alkaa soida hymni onnesta, ilolaulu onnelle. Sen aiheet kokoontuvat kaikkialta, missä ne ovat hajallaan kuin Lemminkäisen ruumiinosat, jotka rakkaus kokosi, ja lähetti mehiläisen taivaasta noutamaan niille hengen. Sillä sinähän menit sinne vain tullaksesi ja tuodaksesi. Sortui kaikki ja kaikki on rakennettava alusta. Menetin maani, kansani, uskoni, molemmat poikani, lopulta sinutkin. En pukeudu tuhkaan ja säkkeihin niinkuin Job, en kiitä siitä Herraa, niinkuin hän teki, vaan vaadin ja otan häneltä takaisin, mitä olen menettänyt. Liitän pala palalta yhteen särkyneen elämän sirpaleet ja nostan ne jalustalle.

Kuljen kuin uuden elämän luomisen huumeessa. Luon sen muistoistani. Rakennan, mitä minulta polttivat, sovitan sillä, mitä rikkoivat, viiton heille kaikille sovituksen tien. En enää jaksa enkä tarvitse surra omaa kohtaloani, en isänmaan enkä muun maailman. Pakenen tätä inhaa ikää siihen ihanaan aikaan, kun tätä ei vielä ollut.

En tiedä, mihin joudun, mutta yhden tiedän—: kuinka. Lähden muistojen taipaleille, lähdemme yhdessä; ensin yksin, sitten sinun kanssasi!

Muistatko—ethän voi, sillä eihän sinua silloin vielä ollut, ei ainakaan minulle. Mutta etköhän kuitenkin ollut mukana jo silloinkin, mukana elämäni aikaisimmassakin onnessa.

Se oli, niinkuin sanottu, keväinen metsäniitty, nuokkuen kukkia niin, että mikä siinä lienee ollutkin pahan mielen mustaa mutaa ja murheiden kiviä ja nokisia kantoja niiden alla, ne peittyivät niihin. Sanoit usein, että lapsuutesi oli ollut sinullekin niinkuin minulle yhtämittaista onnea. Ehkä sinun onnesi kukat olivat toiset, minun toiset, mutta molempain kuitenkin kukkia.

Ja mikset olisi voinut jo silloin olla täällä, missä minäkin! Ainakin nyt minulla on se tunne, että jos joku silloin olisi sanonut minulle, että sinulla on ystävä, joka jostain sinua katsoo, vaikket häntä näekään, olisin uskonut sen heti, empimättä. Jos minulle olisi sanottu, ettei hän tosin vielä ole syntynytkään, mutta että hän syntymättömänä jo pyrähtelee kuin pikku lintuna tämän talon ympärillä, niin olisin uskonut senkin. Että vaikkemme heitä näekään, he kyllä näkevät meidät. Minulle sanottiinkin joskus, että lapset, jotka eivät vielä ole syntyneet, liikuskelevat sen talon tienoilla, johon kerran tulevat. Niin olin muka minäkin tehnyt. Minun oli helppo uskoa se silloin eikä minun nytkään ole erikoisemman vaikea uskoa, että toisilleen määrättyt henkinä seurustelevat toistensa kanssa jo ennen henkilöitymistään. Se on niin kaunista ja näyttää selittävän niin paljon siitä, mikä on salaperäistä ja muuten käsittämätöntä. Ja olisiko se sen ihmeellisempää kuin kaikki se, mikä on satunnaista? Olisiko ollut vain pelkkä sattuman oikku, että me tapasimme toisemme, ja kaikki, mitä siitä seurasi? Ettei se olisi ollut mitenkään edeltä määrätty?

Varmaan sinä olit joku niistä valkorinta-pääskysistä, jotka muistan, ennenkuin mitään muuta muistan, istumassa ja sirittämässä aitan harjalla tai viilettelemässä ilmassa, kun minut on kannettu päiväpaisteeseen pihalle. Kukuivat ehkä käkösenä, jonka kuulin, mutta jota en koskaan nähnyt. Saatoitpa olla se tiainen, joka talvella tuli naputtamaan ikkunaan ja jonka luulin pyrkivän sisään ja joka kerran tulikin avatusta ikkunasta eikä mitenkään tahtonut lähteä ulos. Olithan tietysti täällä, kuinka et olisi ollut, vaikkei sinua vielä olisi ollutkaan, koskapa olet nytkin, kun sinua ei enää ole, enemmän kuin oli silloinkaan. Kun olet täällä se ilma, jota nyt hengitän, mikset olisi ollut sitä jo silloin?

Kuinkas minun muuten olisi niin sanomattoman suloista muistella muistoja niiltä ajoilta? Eivät ne tuomatta tule. Joku niitä sieltä kukkasniityltä poimituttaa ja tänne kannattaa. Ne tulevat sieltä kuin ilakoivan lapsilauman tuomina, jotka odottavat isoisän oven takana, juhlapukuisina, valmiina häntä laululla herättämään hänen syntymäpäivänään, jokainen koettaen kuin toisensa kilvalla kurkottaa niitä minulle. Niitä ojennetaan minulle pitkin päivää kaikkialla, missä vain liikun. En tiedä, mitkä niistä ennen toisia ottaisin vastaan, ne ovat minusta yhtä kauniita kaikki. Kun tulen tänne työhuoneeseeni, joka oli myöskin isäni työhuone, on niitä pöytä ja ikkunat ja uuninreunat kukkuranaan. Ei riitä maljakoita mihin niitä panna. Sinäkö panet heidät tuomaan niitä tänne, tähän huoneeseen, joka on niin täynnä sinua, ensin aavistusta sinusta, sitten kaipausta, sitten kaikkien toiveideni toteutumista? Täällä sinua ikävöin, tänne sinua odotin, tietämättä silloin vielä sinusta mitään. Tämä oli häähuoneemme, tämä työhuoneeni, tänne sinä tulit ensin yksin luokseni, sitten lasten kanssa, toista käsivarrellasi kantaen, toisen kieppuessa helmoissasi. Kuulen pienet askeleet eteisessä ja käden hapan laparoin lukkoa. Minä järjestelin joitakin talous- ja tilikirjojani, sinä kudoit jotain lämmintä ja pienokaiset kisasivat vuoteessa siihen lopulta nukkuen, milloin poikittain, milloin pitkin. Varhaisimpia muistoja on, että minäkin aikoinani kisasin siinä samassa vuoteessa. Täällä me lopuksi yhdessä itkimme poikiamme, kun heidät meiltä vietiin—mutta ei *siitä* nyt sanaakaan, sillä

tämä ei ole siitä. Ikkunastahan näkyvät koivukäytävä ja vainiot ja kirkko ja silta ja virta ja kirkonsalmi ja kaukana tummametsäiset vaarat: yhteisen onnemme elinpaikka ja olinpaikka, taulu ja sen kehys.

Enhän tiedä, oliko lapsuuteni juuri se, miltä se minusta *nyt* näyttää. En tiedä tarkoin, mikä on unta ja mikä totta siinä, mitä siitä muistan. Seison sen tällä puolella niinkuin usmaverhon edessä. Toiset elämykset sen takaa näkyvät vain himmeinä ja haavemaisina, mutta toiset heloittavat täydessä valossa. Se verho on niinkuin utuseinä, jota varhaisen sunnuntaiaamun aurinko ja sen virittämä hiljainen tuulenhenki ajaa rannan puihin sitä niissä liestyellen ja ratkoen, availlen ja taas sulkien. Milloin näkyy ja milloin taas katoa palanen metsäistä nientä, rantaa, saari, joku lato luhdalla häikäisevässä, täydessä valossa. Väliin on peitossa kaikki, kaikki, mikä on maassa, mutta taivas on koko ajan sininen ja vapaa. Kuuluu ajavien ääniä ja soutavien aironliikettä, kirkonkellojen soittoa sunnuntaisin. Ei näy paljoa kerrallaan, mutta se, mikä näkyy, näkyy voimakkaana ja valoisaana. Sillä valoisa aamu, sunnuntaiaamumaisema on minulle lapsuus elämyksineen. En saa sieltä nyt pakottamallakaan esiin muuta, kuin mikä on mieluista muistella. Miksi muistuu vain se? Siksi, että onnen kasvuvoima keväisessä rehevyydessään on niin suuri, että se tukehduuttaa kaikki murheelliset rikkaruohomuistot?

Lapsuus on lyhyitä ja nopeita elämyksiä, voimakkaita vaikutelmia, se ei ole kokonainen eikä yhtenäinen, mutta ei siinä myöskään ole mitään puolihämyistä eikä himmeää. Mutta heleimmilläänkin se on salaperäinen ja selittämätön. Se oli minulle täynnä näkyjä ja pikku ihmeitä, joita en kuitenkaan semmoisina pitänyt, vaan jotka olivat kaikki ymmärrettäviä— ehkä siksi, ettei tuntenut edes tarvetta niiden ymmärtämiseen. Ei mikään olisi voinut hämmästyttää. Uskoi kaikkeen ja teki kaikesta toden ja ilonaiheen. Ihastui kaikkeen, ei ihmetellyt mitään. Jos kuu ja tähdet olisivat alkaneet tanssia viiruina taivaalla niinkuin päreen hehkuva hiili sitä pimeässä pirtissä kiivaasti heiluttaessani, olisi se vain ollut hauskaa, olisin hypellyt varpaillani ja taputtanut käsiäni jumalalle, jonka pisti päähän näin huvittaa lapsiaan.

Lapsi on elämänsä loitsija, oman itsensä taikuri, pikku Prospero, jolla aina on saapuvilla ja käskettävänään mielikuvituksensa Ariel. Hän taittaa lepänlatvoja siivikseen, liehuttaa niitä ja on lintu ja lentää. Hän tarvitsee ratsun, tempaa kepin ja keikahtaa sen selkään ja ajaa. Haukahtaa ja on koira, ammahtaa ja on lehmä, hirahtaa ja on samassa varsa, ynähtää ja on vasikka.

Ei ole mitään eroa lapsen unella ja todella, hän valvoo ja nukkuu tietämättä, mikä on unta ja totta. Lapsuuteni *kokonaisuudessaan* on kuin joku senaikuinen tällainen *yksityinen* yö: nukun pitkät ajat niin sikeästi, ettei siitä ole muuta muistoa kuin pimeys. Sitten alkaa sen sisästä häämöitellä suloisia unia, useinkin samoja ja ennen nähtyjä: uskaltaa hypätä katon harjalta, kun jo tietää, ettei loukkaa jalkaansa; osaa ja saa uida; saa ratsastaa *oikean* hevosen selässä. On joskus pieni painajaishätä, kun iso koira ajaa, mutta se ei saa koskaan kiinni. Herää ja nukkuu uudelleen ja on taivaassa, jossa lapsillekin on varattu omat pienet kultapöytänsä ja kultajakkarat, ja tarjotaan luumuja ja kermää hopealautasilta. Mutta juuri kun on ollut saamassa sen suuhunsa, herää pahimmoilleen. Se on suru, ei sentään suurimpia, sillä toivoo, yhä unessa, että toisen kerran on taivaassa parempi onni. . . . Jos olet siellä, pidä huoli, että lapset eivät herää, ennenkuin saavat syödyksi luumunsa kerman kera.

* * * * *

Aikaihmiset alkavat nouseskella, mutta minun ei vielä ole tarvis. Olen puolihereillä, mutta tahdon säilyttää unen silmissäni enkä avaa niitä. Kuuluu hiljaista liikettä ja kuiskutusta. Joku kohottaa minua olkapäistä ja asettaa pääni tyynylle ja vetää peitettä jalkojeni päälle. Äiti se on, tunnen hänen otteensa, joka on toinen kuin lastenhoitajan. Raotan hetken päästä silmiäni. Takassa leimuaa aamuvälkeä ja äiti istuu sen ääressä ja parsii kintaita. Ne ovat minun, joihin eilen tuli reikä. Heti kun nousen, menen mäkeen. Mutta nyt ei ole vielä aika nousta, sillä ikkuna on musta. Äiti sanoo: "Tuti vielä." Nukun taas ja kun herään, on iso päivä ja ikkunasta näkyy huurteinen koivu. On satanut tuoretta lunta. Seinällä vastapäätä vuodetta vaeltaa lattiasta kattoon ulottuva pitkä kaitainen varjo

nurkasta toiseen, kadoten uunin taa; hetken kuluttua liukuu sama varjo uunin takaa ja katoa nurkkaan; sitten tulee niitä kaksi, toinen toisaalta niinkuin kaksi ihmistä vastakkain, ne sulavat hetkeksi yhteen ja seisovat siinä keskellä seinää; sitten ne eroavat kukin haaralleen. En tiedä, mitä ne ovat, enkä kysy. Tuolilla vuoteen vieressä on uusi kelkka ja ne minun kintaani. Minä pelmahdan pystyyn ja kirkaisen riemusta. Mitä sinä päivänä sitten tapahtui, en muista. Mutta niinkuin semmoinen yö ja semmoinen aamu on minulle koko lapsuuteni.

On kuin senaikuiseen onnentuntuun tullen pääsisin heti kosketukseen myöskin kaiken sen onnen kanssa, mitä minulla on elämässäni yleensä ollut sinun kanssasi. Niinkuin siellä olisi pohjallinen koko elämäni langan kultaisten kerän. Kulmaisenko? Ei ole kaikki kultaa, joka kiiltää, sanovat, eikä kai ollut silloinkaan, minullekaan. Vaan vaikka se olkoonkin valekultaa muille, minulle ei lapsuudessani mikään ollut valekultaa. Lapselle kaikki kiiltää ja lapselle kaikki on kultaa, kuvittelunsa kultaa. Ja eikö elämä yleensä ole kuvitellen elettyä, silloin kun se on kauneimmin eletty, sitä kauniimmin kuta kuvitellummin? Taivaan valtakunta on lasten, mutta lasten valtakunta on myös taivas.

Se valtakunta oli pieni ja rajoitettu. Siinä ei alussa ollut muuta kuin pihamaa huoneiden ja ulkokuoneiden keskellä, ja puutarha ja pienet pellot ja tie rantaan ja toinen metsänrantaan ulkoveräjälle ja siitä suureen ulkometsään. Kaikki, mikä tapahtui ulkopuolella, tapahtui toisessa maailmassa. Yhteyttä sen kanssa ylläpiti vain se, mikä sieltä näkyi ja mitä sieltä kuului. Jotkut ajoivat maantiellä tai soutivat järvellä, eivät olleet meidän maailmasta, vaan siitä toisesta. Ne olivat vieraita ja minä niitä vierastin ja vieroin. Vieras, vihainen härkä puski veräjää, mutta ei päässyt. Se mylvi kerran koko kesäisen yön ja ammui vimmatusti, mutta minua ei pelottanut vuoteessa isän selän takana. Toisen kerran kävi ukkonen, jyrysi ja leimahteli, valaisten isän korkean otsan hänen istuessaan ja katsoessaan ikkunaan. Isä on totinen ja pelkää, koska se on Jumalan voima, joka käy, ja koska milloin tahansa saattaa samalla tavalla jyrähdellen ja leimahdellen tulla maailman loppu. Minä en pelkää, koska se on aidan takana ja minä olen isän selän takana. Ei meidän maailma loppu, vaikka muu maailma siellä loppuisikin.

Tämä kotoisen turvallisuuden tunne on elämäni ensimmäisiä onnen tunteita.

Minulla ei ole mitään tarvetta pyrkiä pois pihamaan puitteista. Kun ensi kerran joudun maantielle ja kuulen kärryjen rytinää, juoksen täyttä karkua kotiin niinkuin ketunpoika luolaansa. Näen kyllä kaukaa kirkontornin ja pappilan keltaisen päädyn ja suuret ikkunat ja valkoiset ikkunalaudat, kuulen säännöllisesti soitettavan siellä ruokakelloa, jonka mukaan meilläkin tulevat töistä, kiipeänpä aidallekin nähdäkseni seipästä pidellen paremmin, mutta minun ei tee sinne minnekään mieleni. Näen samasta paikasta toisenkin talon, vastakkaiselta taholta, Iivaaran rinteeltä hyvin kaukaa salojen takaa toiselta puolen järven. Se on vieläkin suuremman ja komeamman näköinen. Sillä on ruskea katto ja vihreät seinät, mutta ikkunoita ei näy. Minä tiedän, että se on metsänkuninkaan Tapion linna, koska Satu-Anni niin sanoi. Muut sanovat, että se on vain vanha aho, jonka jyrkkä rinne näyttää seinältä ja rusottava kaski katolta. En usko. Se on sen Tapion linna. Uskon kaiken siksi, miksi mieleni tekee.

Minulle on ja elää ja haastelee kaikki, niinkuin itse tahdon. Jokainen esine elää, jokaisessa on henki. Hieno virpa vingahtaa, vähän paksumpi vongahtaa, kun niitä huiskutan, mutta luuta suhahtaa. Minä saan niistä ne äänet. Minä annan niiden haastaa niin kauan, etten enää jaksa. Keppihän kalahtaa, kun lyön sillä toista keppiä, toinen keppi toisin kuin toinen. Keppi suuttuu ja lyö minua peukaloon. Minäkin suutun ja lyön takaisin *pahaa* keppiä. Tynnöristä vastaa toisin, kun siihen puhun, kuin jos siihen kuiskaan. Metsä huutaa: "Hoh!", kun minä huudan: "Hoh!"— "Hih!", kun minä huudan: "Hih!". Oli siitä niin hauska, olin siitä niin onnellinen, että sitä muistaessani yhä vieläkin on siitä hauska ja olen siitä onnellinen.

Ei mikään ole siihen aikaan niinkuin se oikein on. Ei mikään ole minulle niinkuin muille. Minä aavistelen aikaihminen puheista, että heillä on toisin kuin minulla, etteivät näe sitä mitä minä. He välistä hymähtävät minulle, vaikken ymmärrä miksi.

Ilmaantuu tuon tuostakin iso musta lintu pihaan, jolla on punatupsu niskassa ja pitkä nokka. Se lentää pitkissä ponnahtuksissa, siivet kauan supussa, laskeutuu ja nousee, ja sen huuto kuuluu jo kauan, ennenkuin se näkyy. Se lentää aitan seinään, pysyy siinä ja takoo sitä niinkuin päästäkseen seinästä sisään. Aitan seinästä se menee tallin seinään, siitä lahoon koivuun puutarhassa ja kumauttelee sitä. Sitten se lentää virran yli ja huutaa mennessään, ja sen huuto kuuluu vielä kauan. Se tulee silloin, kun pihalla ei ole muita kuin minä. Minä kuvittelen, että se tullessaan ja mennessään viheltelee vain minulle. Kerran käki tulee kukkumaan ihan pihakoivuun eikä silloinkaan ole muita kuin minä. Minä näen, kuinka sen kurkku pulpahtelee ja pyrstö liikahtelee joka kerta, kun se kukahtaa. Sanovat tietävän kuolemaa, kun käki tulee pihaan kukkumaan. Minulle on kuolema sitä, että lapsi pääsee taivaaseen. Minun oli mieluista ajatella, että se tulee ottamaan minua. Mutta ei kauankaan sen jälkeen syntyi minulle pikku sisar.

Miksi tilitalti niin mukavasti nostanee ja laskenee pyrstöään, kun pysähtyy kivelle? En väsy sitä katsomasta ja kummastelemasta ja seuraan sen mukana portille asti. Teen itselleni pyrstön kattopäreestä, hyppelen kiveltä kivelle ja nostan ja lasken.

Miksi leppälintu, jolla on pesä liiterin nurkkalaudan alla, välistä piipittää, niinkuin sillä olisi hätä? Se kuin itkee jotain. Mitä se itkee? Miksi tulee sade yöllä, kun se illalla itkee?

Eräänä keväänä ennen jäiden lähtöä laskee parvi suunnattoman suuria valkoisia pitkäkaulaisia lintuja sulaan virtaan. Ne uiskentelevat siinä edestakaisin ja sukeltavat päänsä ja kaulansa veteen. Minä katselen niitä tästä isän kamarin ikkunasta, polvillani tuossa sohvalla, minulla on yskä enkä saa mennä ulos. Yhtäkkiä ne kaikki ojentavat kaulansa. Joku ajaa sillalla. Sitten ne nousevat siivilleen ja lähtevät lentämään pohjoista kohti yli harmaan lumettoman jään.

Sen ajan muistoja ovat kevätillat, jolloin sammakot kurnuttavat, niin että metsät ja niityt ja rannat helisevät, ja kuuluu myös puron kohina niitylahden pohjasta. Näin yhden niitä lätäkön reunalla navetan takana. Sillä oli suuret ulkonevat silmät kuin nälkäisillä sairailta kerjäläislapsilla. Sillä oli suuri vatsa ja hintelöt sääret. Minä käännän sen kepillä selälleen ja se potkii ja sen vatsa on keltainen. Minun on paha olla. Tunnen ehkä ensi kerran elämässäni tunnonvaivoja.

Siihen aikaan oli jonakin vuonna nälkävuosi. Näen suuren muuripadan aamusta iltaan asti kiehumassa keittiön hellalla. Siinä on jonkinlaista ruskeaa velliä, josta saa kupillisensa jokainen tulija, joita päivät päästään käy ulos ja sisään. Keittiön pöydällä on rivinään puukuppeja, joiden ääreen pyytäjiä istuu toinen toisensa jälkeen. Syöneet sijoitetaan rekeen ja hoidetaan taipalelle. Kun renki palaa viemästä, odottavat häntä uudet saatettavat. Katselen heidän tuloaan ja menoaan ruokasalin ikkunasta. Pujahdan välistä keittiöönkin. Kerran seisoo sen oven suussa vaimo, sylissään iso tyttö, jota pidellessä laiha kantajan selkä on surkeasti kenossa ja vinossa. Hän ei voi laskea lastaan maahan, sillä sen, nälkäisen ja sairaan, jalat eivät kannata häntä. Tyttö tuijottaa suurilla tylsillä silmillään eteensä. Seison hellan kulmassa hellanraudassa kiikkuen. Äiti tulee sisään ruokahuoneesta sylissään sisareni, jolla on kädessään vasta saamansa voileipä. Vesi kihoo minunkin kielelleni, sillä minullakin on nälkä, aina nälkä, vaikka kai saan syödä jotakuinkin tarpeekseni. Ovensuussa äitinsä sylissä istuva tyttö ei puhu mitään, mutta hänen silmänsä alkavat elää ja palaa. Näen vieläkin sen ilmeen. Sisareni aikoo viedä voileivän suuhunsa. Silloin äiti kuiskaa jotain hänen korvaansa. Sisareni ojentaa kätensä ovea kohti, äitini astuu askeleen ovelle ja kerjäläisvaimo askeleen peremmä. Kun hänen tyttänsä näkee, että hänelle ojennetaan voileipää, syöksähtää hän eturuumiillaan niin pitkälle kuin pääsee ja on vähällä kaataa äitinsä tempauksellaan, tarttuu molemmiin käsin voileipään ja avaa suunsa selälleen kuin linnunpoikanen, ja samalla katoa voileipä kielen yli kurkkuun, saaden aikaan raivoisan läkähtymiskohtauksen, joka päättyy surkeaan rykimiseen.... Mutta eihän minun pitänyt näistä tällaisista—miten lienevät johtuneet mieleeni? Sekaantuiko sinun kuvasi äitini kuvaan?

Seison kerran kesällä laiturilla, jonka alla ja ympärillä jo silloin oli se hieno valkea hiekkapohja. Minun ei oikeastaan olisi lupa siihen mennä, kun ei ole muita rannassa. Siihen ui syvästä nousten parvi suuria kaloja, joilla on punaiset evät. Ne ovat niin kesyjä, että uivat ihan rannalle pulikoimaan. Niiden selät nousevat vedestä ja näyttää kuin ne pyrkisivät maihin. Ne ovat ehkä niitä Näkin ottamia lapsia.

Olen kuullut, että Näkki ottaa lapsia, jos lapset menevät luvatta yksin rantaan ja vie ne linnaansa ja muuttaa kaloiksi. Yhtäkkiä ne suikaisevat jyrkkäyksen taa ja ovat kadonneet. Jos ne menivät viemään sanaa isälleen? Minä juoksen kiireesti pois laiturilta... On ollut semmoinen Kihovauhkonen, joka on ihminen, mutta kun tulee järven rannalle, ei lähde kiertämään, vaan kulkee pohjaa myöten ja nousee toisella rannalla maihin. Sillä on räpylät sormien ja varpaiden välissä. Se on kaikkien kalain tuttu. Se on ollut Näkin kultalinnassa ja nähnyt siellä kirkkoveneen pituisen hauen. Se ajaa sen selässä, kun on kiire. Minä olen ja elän Kihovauhkosena pitkät päivät, sukellan aitan alle ja tulen toiselta puolelta ylös.

* * * * *

Seison yksin törmällä, avopäin ja paljain jaloin, ja katselen alas rantaan. On kielletty menemästä yksin, mutta minun tekisi taas kovin mieleni sinne, heittämään voileipiä ja munalukkoja. Törmän alla on sauna ja sitä vastapäätä korkea, tiuha pisteaita, josta ei pääse yli eikä läpi. Saunan edessä on pistekota ja musta muuripata. Kodasta tulee ulos ruskea elukka, melkein niin iso kuin meidän vasikka. Mutta ei se ole se, koska se juuri äsken oli niityssä. Eikä sillä ole häntääkään. Se kulkee töminän kuulumatta hiljaa hypähdellen aitaan asti ja häviää siihen. Yli sen se ei voinut mennä eikä myöskään läpi, se vain hävisi siihen. Ehkä se sittenkin oli vain vasikka. Seison siinä ja mietin sitä. Närhi räkäisee aidan takana. Nyt se mahtoi nähdä sen. Se räkäisee aina silloin, kun näkee jonkun... Menisinkö kertomaan, että meidän saunasta tuli vieras hännätön vasikka ja meni aitaan ja hävisi siihen? Ne eivät ehkä uskoisi. Mutta kuta enemmän luulen muiden epäilevän, sitä varmempi olen itse. Kenenkähän lienee ollut vasikka ja mitähän sillä mahtoi olla tekemistä meidän saunassa? Ja kuinka se pääsi aidan läpi? Olipahan kenen tahansa, se pääsi vain. Se olisi päässyt, vaikka olisi ollut aikalehmä. Minä tiedän nyt jotain, jota muut eivät tiedä ja pidän sen omana tietonani. Se on ensimmäinen suuri salaisuuteni, jonka olen säilyttänyt tähän päivään asti... En menekään sillä kertaa rantaan, vaikka piit menevät ja minäkin voisin mennä. Miksi? En tiedä. Menen mieluummin yksin leikkimään hiekkalaatikkoon isän kamarin ikkunan alle.

* * * * *

Hiekkalaatikossa, auringossa, lämpimän seinän kupeessa—kaivamassa, peittämässä, rakentamassa ja hajoittamassa ... uuneja, taloja, tarhoja, koko ajan hyräilemässä omatekoista säveltä ... toverina pikkusisar, joka ei vielä osaa muuta kuin istua ja nauraa ja kaivaa hiekkaa lapiolla miten sattuu; jättää sen ja tunkee hiekkaa suuhunsa ja silmiinsä ja alkaa itkeä ... minä siivoan hänen nenäänsä, pikkuraukan, sitten äiti tulee ja ottaa hänet....

Muistatko, kuinka me kerran avonaisesta ikkunasta ulos nojautuen katselimme samanlaista kohtausta samassa paikassa, ja sinä puristit liikutuksesta ja onnesta kättäni ja suutelit minua poskeen? Sinä elät täällä, sinä elät ja te kaikki. Muistoni sulavat yhteen, toisen ajan ja toisen.

Mutta missäs nyt olinkaan?

On ilta, meidät lapset on laitettu vuoteeseen, suureen yhteiseen pesään, niinkuin linnunpoikaset emon untuviin. Hän on pannut meidät peitteen alle ja vetänyt sen reunoistaan kiinteäksi kahden puolen. Me seuraamme aina äidin kaikkia iltatoimia hänen liikkueessaan huoneessa. Vasta sitten, kun hän on poistunut tai istuutunut iltaompeluksensa ääreen tai laskeutunut levolle ja käskenyt meidän painamaan silmämme kiinni, me teemme niin ja antaumme unen valtaan. Nyt hän aikoo vielä viimeksi laskea uutimen alas, ettei aamuaurinko noustessaan pistäisi silmään.... Silloin hän pysähtyy ja jää katsomaan ulos. Sitten hän katsoo meihin ja hymyilee, laskee vielä vähän uudinta, hitaasti ja varovasti, mutta ei laskekaan ihan alas asti. —"Äiti, mitä siellä on?"—"Ei ole mitään, painakaa vain silmänne kiinni." Mutta siellä on jotain, koska hän yhä katsoo sinne ja hymyilee meille.—"Äiti, sano, mitä siellä on?"—"Tulkaahan sitten katsomaan, mutta tulkaa hyvin hiljaa." Meitä pelmahtaa valkoinen poikue polvilleen sohvalle. En ensin näe muuta kuin puutarhan, porkkanapenkit

ja retiisipenkit ja pinattilavan ja ruoholyökkipenkit ja karviaismarjapensaat ja meidän lasten hernepenkit ja äidin omat hernepenkit, joista ei saa ottaa luvatta.—"Tuossa, tuossa hernepenkin päässä", kuiskaa äiti.—"Ai!"— "Pitää olla hiljaa, ettei se pelästy." Siinä on minun nimikkopenkkini päässä pieni köyryselkä ruskea elukka, joka napertelee pienellä, hyvin nopeasti veputtavalla turvallaan herneen helpeitä, maistaen yhtä, maistaen toista. Sitten sen selkä oikiaa, ja takajalat venyvät hirveän pitkiksi ja se siirtyy toiseen penkkiin, syö taas ja kuukkii reunimmaiseen penkkiin ihan ikkunan alle.—"Äiti, onko se kissa?" kysyy pikku sisar.—"Hss, ei ole kuin pupu." Se ei näe meitä. Minä tahtoisin hetipaikalla saada sen omakseni, minä näen sen jo omanani, minä saan leikkiä sen kanssa niinkuin pikku kissan kanssa, minä otan sen syliini ja syötän sitä omasta hernepenkistäni. Aion juuri pyytää äidiltä, että saisin mennä ottamaan sen kiinni, kun pikku sisar kopauttaa ikkunaan. Se siellä kapsahtaa takajaloilleen istumaan, pitkät korvat pystyssä ja etujalat hassusti lerpallaan. Me rummutamme kaikki ikkunaan ja meiltä pääsee hillitön nauru ja riemuhuuto. Se loikkaa pitkän laukan poikki porkkanapenkkien ja retiisipenkkien ja pinattipenkkien ja yli karviaismarjapensaiden törmän alle saunaan päin. Sillä ei ollut häntää kuin pieni töpöhäntä.

Äiti vetää uutimen alas ja komentaa heti nukkumaan ja käskee painamaan silmät kiinni. Minä painan ne kiinni siksi aikaa, kun äiti on huoneessa, mutta kun hän on mennyt, minä valvon kauan ja mietin. Minun hännätön vasikkani taisi ollakin tämä pupu.

* * * * *

Seuraavana päivänä minä odotan sitä saunapolun päässä. Se ei tule. Illalla, kun äiti laskee uudinta, odotan, että hän taas kutsuu katsomaan. Hän rämäyttää uutimen alas ja menee, kehoitettuaan meitä heti sulkemaan silmämme. Hiivin vuoteesta, kiipeän sohvalle ja raotan uudinta. Ei se ole siellä. Äiti vain kuukkii porkkanapenkissä ja kitkee. Miksi äiti menikään sinne, tulisi pois pian ja panisi hänkin nukkumaan, johan kaikki muutkin ihmiset nukkuvat! Vihdoin äiti tuleeikin ja nukkuu heti. Minä nousen vielä kerran ja raotan taas uudinta. Ei se ole siellä nytkään. Ei se mahda tulla enää milloinkaan. Sataa tuhuttaa ja tuulee. On autiota ja ikävää. Onko se pelästynyt ja pahastunut? Luuliko se, ettemme sallineet sen olla siinä ja hätistimme sen siksi pois? Olisi se saanut syödä minun hernepenkistäni kuinka paljon tahansa.

* * * * *

Huomenna heti herättyäni pyydän päästä etsimään pupua aidan takaa. Pienet veljet ja sisaret pyytävät päästä mukaan. Äiti antaa luvan, mutta tulee itse aidan taa pitämään silmällä. Minä alan kutsua pupua kuin kissaa ja kaikki muut tekevät samoin. Mutta kuinka sitä puputankin, se ei tule. Äiti sanoo, että pitää liikkua aivan hiljaa ja etsiä näreiden juurilta. Jos joku näkee sen, ei saa kirkaista, vaan pitää pysähtyä ja peräytyä ja tulla sanomaan toisille hiljaa. Me hiivimme sammalikossa varpaisillamme, hipristellen niinkuin sokkosilla, hajaannamme, tarkastamme joka pensaan. Luulemme näkevämme vähä väliä pupun, mutta se ei olekaan se, se on milloin kivi, milloin kanto, milloin ei mikään. Silloin äiti sanoo, että joku rupeisi pupuksi ja toiset sitä etsimään. Pikku sisko saa ruveta. Me vähän loittonemme ja hän saa sillaikaa mennä piiloon.—"Nyt saa tulla", huutaa äiti. Me etsimme taas.—"Ole hiljaa, pupu", varottaa äiti. Pikku sisar on vähän aikaa hiljaa. Sitten se alkaa parkua täyttää kurkkua. Se oli kyyristynyt ihan muurahaispesän viereen. Se ei sano, mikä sitä vaivaa, vaan huutaa äitiä. Minä retuutan sen äidin luo ja äiti nostaa sen aidalle ja alkaa tarkastaa. Sillä on muurahaisia koltin alla. Se herkeää parkumasta vasta, kun äiti sitä suutelee ja taputtelee sitä purtua paikkaa....

* * * * *

Toisena päivänä menen yksin leikkimään pupua ja rupean itse itselleni pupuksi. Piiloudun näreen juureen ja kuukin siitä toisen näreen juureen. Närhi näkee minut ja rääkäisee, toinen närhi vastaa. Ne seuraavat minua puusta puuhun aitaan asti. Kiipeän piha-aituuseen, hiivin saunan taitse ja törmää ylös puutarhaan. Syön, veputtelen siellä herneenpalkoja. Äiti tulee.—"Saahan pupu syödä äidinkin penkistä?"—"Syököön nyt sitten." Minä panen toiset rummuttamaan ikkunaan, että pelästyisin. Ne tekevät niin ja minä loikkaan nelinkontan porkkanapenkkiä ja retiisipenkkiä ja portlaakkapenkkiä yli. Äiti vaatii, että minun täytyy pysyä käytävillä. —"Mutta eihän oikeakaan pupu?"—"Vaikka kohta!"—Pikku sisar rummuttaa eräänä päivänä ruudun rikki. Se ei saa siitä vitsaa, kun on niin pieni; mutta pupusilla olo päättyy siihen.

* * * * *

On ikävä, ei tiedä, mihin ryhtyä, tuulee kylmästi ja on kylmä, vaikka aurinko paistaakin, ei mikään maita, voileipä putoo monta kertaa alaspäin hiekkaan—en ymmärrä, miksi sen aina pitää pudota alaspäin—ei ole toveria, ei tee mieli leikkiä yksin hiekassa, ei viitsi aina ratsastaa keppihevosenkaan selässä. Enkä keksi muuta kuin heittäytyä selälleni aitovarrelle. Taivaalla liitelee ja laatelee kaksi suurta lintua, ne laskee ja nousee siipeä liikauttamatta, välistä ne on niin korkealla, että niitä tuskin näkee. Viimein ne katoa kokonaan. Semmoisina päivinä ärtyy tekemään pahaa, huudattaa siskoja, tekee kaikenlaista kiusaa, sorkkii kepillä porsaita karsinaan ja saa nuhteita. Tulee mielihaluja, joita ei saa tyydytetyksi. Tahtoisin päästä suureen kuuseen, joka kasvaa portin pielessä, vaan en näe keinoa miten sinne kiivetä. Siellä sanotaan olevan oravan pesä ja rastaan pesä ja latvasta näkyy Jortaninkallio ja koko järvi ja kirkonsalmi ja haudankaivaja ongella Koiraniemessä. Se on liian paksu reisittäväksi eikähän ulotu kädet edes sen ympäri. Alimmat oksat ovat niin ylhäällä, etten pääse aidan päältäkään. Hypätessäni aidalta alas satutan ison varpaani kiveen ja täytyy panna vesikääre. Kun olen parkunut paruttavani ja lakkaa pakottamasta, on kyllä se pieni hauskuus, että varpaassa on kääre ja saa nilkuttaa kantapäällään ja että kaikki kysyvät: "Kah, mikä on sattunut varpaaseen?" Mutta päivä on kuitenkin menetetty eikä tiedä huomisestakaan. Menen maata ilottomasti ja yöllä potkii veli peitteen alla. Muistan täntapäisen päivän siitä, mikä sitä seurasi.

Kun aamulla saan silmäni auki, on vuoteeni vieressä kukkapöytä. Pöytä on katettu valkoisella, lattiaan asti ulottuvalla liinalla. Sen etupuolelle on kiinnitetty kiehkuroita harakanvarpaista. Sen keskellä on maljakossa ruiskukukia ja maljakon ympärillä on seppel kissan käpelistä. Siinä on lakeritanko ja rintasokeria ja kaksi piparkakkupupua ja muitakin piparkakkuja.—"Voi herttanen aika!" (Meidät on opetettu sanomaan: "Voi herttanen", ettemme sanoisi: "Voi herranen" ja turhaanlausuisi Hänen nimeään). Pikku siskot seisovat malttamattomina pöydän ympärillä. Niiden täytyy saada maistaa ja ne saavatkin. Äiti panee kuitenkin minulle pussistaan yhtä monta piparkakkua sijaan. Lapset ovat yhä levottomia, vaikka ovat saaneet suunsa täyteen. Ne hypähtelevät ja pyörähtelevät ja niillä näyttää olevan jotain mielessään.—"Äiti, sano sille jo!"—"Mitä, mitä?"—"Panehan nyt ensin housut päällesi." Sitten hän sukii tukkani ja sanoo viimein:—"Jos nyt sitten menisit talliin."

Lapset kirmaisevat ulos, kaataen toisiaan mennessään ja ehtivät ennen minua tallin ovelle, sillä varvas on vielä hellä. Sen oven alipuoli on kiinni, yläpuoli on auki. Siitä kurkottaen näen pilttuun nurkassa haavanoksia.—"Menehän lähemmä." Menen lähemmä, mutta en näe vielä mitään.—"Katsohan tarkemmin." Pieni pupu kyyröttää nurkassa, korvat supussa selän päällä. Riemuhuuto! Minä olen saanut elävän pupun syntymäpäivälahjaksi.—"Katsohan tarkemmin!" Riemu remahtaa kaikista suista, sillä siellä on toinenkin samanlainen. Minä olen saanut kaksi elävää pupua syntymäpäiväkseni.

* * * * *

Meni koko se kesä niiden hoitamiseen, haavanoksien hankkimiseen, karvakortteiden keräämiseen. Ne ovat ensin arkoja, kyyröttävät nurkassa eivätkä uskalla tulla ottamaan, ennenkuin olemme kiivenneet yläsillalle ja sieltä tirkistämme lattian raoista. Sitten ne vähitellen kesyttyvät ja uskaltavat ottaa maasta, vaikka me olemmekin sisällä vähän matkan päässä. Lopulta ne ottavat kädestäkin ja kun minä päiväkaudet katson, kuinka niiden huulet veputtavat, niin alkavat omatkin huuleni veputtaa, ja minulle nauretaan, että ne veputtavat yöllä nukkuessanikin.

* * * * *

Se oli se ikimuistoinen pupukesä ja kaikki sen muut muistot ja elämykset häipyvät näihin.

Sitten kävi niin, että toisen vei kissa ja toinen loikkasi ulos ullakon ikkunasta, jonne ne oli viety tallista pois hevosen tieltä. Suru ei päässyt tunkeumaan kovinkaan syvälle, sillä satoi ensimmäisen lumen ja lumipallosilla olo ja lumilintojen rakentelu antoi yllin kyllä muuta ajattelemista.

Lapsuuteni muistot ja mielialat ja elämykset ovat kuin heilimoivia tähtkäpäitä, joista niitä koskettaessa pölähtää pois ne helpeet, joihin hieno jauho on kiinnittynyt. Tahtoisin verhota lapsuuteni sen omaan ruumiinmukaiseen harsohuntuun. Olen kömpelösorminen maaräätäli, joka saa aikaan vain huonosti istuvan pitkähihaisen kotelon. Lapsuus on kotelostaan vapautunut perho, se pitäisi saada keijukaisena tanssimaan, mutta tämä minun lapseni tallustelee tässä kuin isän raskaissa, suurissa saappaissa. Pelkkä kosketuskin, pelkkä mainitseminen, riittää kuitenkin itselleni, pysyttämään itseäni sen ajan onnen tunteessa ja siksi minä omiksi iloikseni jatkan. Loihtikoot muut esiin omansa.

Sanon tässä vielä kerran, että maailma oli minulle vain ihmeitä täynnä ja että kaikkein tavallisimpienkin tapahtumien takana oli jotain, jota jäin ihmettelemään ja kysymään ja josta olisi tahtonut tietää enemmän. Kaikki uusi minua jännitti, ei vain siksi, että se oli uutta, vaan että siinä vielä oli jotain muutakin. Sellaisena salaperäisenä on maailma minulle oikeastaan aina pysynyt. Silloin en tietystikään koettanutkaan sen ihmeellisyyksiä selittää. Lapsi aavistelee kyllä, mutta tietää tuskin sen tekevänsä. En ole koko elämässäni päässyt kauemmas kuin lapsi, joka todetessaan ihailee ja ihmettelee, pyrkimättäkään sen pitemmälle ja syvemmälle. Olen ollut mielestäni kaikkein selvimillä silloin, kun maailma on ollut minulle vain ihana, lumottu metsä, jossa aina vain aukee uusia ihanuuskia ja tulee vastaan yllätyksiä, kaikkein tavallisimmissakin. Odotan joka tien käänteessä metsänneitoa tai jotakin semmoista ilmestystä. Ja se tulee aina toisessa tai toisessa muodossa. Enkä sitä koskaan hämmästy. Sinäkin tulit minua vastaan niinkuin lumotussa metsässä. En ymmärtänyt sinua enemmän kuin muutakaan, en kyennyt mitenkään selittämään tuloasi, ainoastaan lumouduin ja huumauduin, ja saakoon se minulle yhä edelleenkin riittää. *Luulin* lopultakin saaneeni selityksen sinusta, sinä olit kaiken elämäni huippu, edemmäksi sinua en ole kyennyt näkemään enkä mielestäni tarvinnutkaan. Mutta sinussa oli niin paljon ihmettä kuin kaikessa muussa yhteensä. Miksi viehätit, mikä sinussa viehätti, sitä en saanut selville enkä koettanutkaan enkä enää koeta. Kuta enemmän sinua muistelen, sitä ihmeellisempi olet.

Ihmeellisintä sinussa oli, että olit jo ennenkuin olitkaan. Sinulla oli minussa edeltäjäsi, huutavan äänet, jotka tuloasi valmistivat. Tunne sinuun, johonkin sinunlaiseen, oli minussa, ennenkuin itse olit. Löydän ne, edeltäjäsi, aikaisimmasta lapsuudestani, ainakin luulen nyt löytäväni. Rakastin niitä, koska niissä oli kussakin jotain, mitä sinussa sitten kaikin. Ne pitivät minua sylissään, niiden kanssa leikin, ne kertoivat minulle satuja, minä viihdyin niiden kanssa, haastoin heille huoliani, ikävöin heitä enkä olisi hennonut heistä koskaan erota. Ne muistuvat juuri mieleeni toinen toisensa jälkeen.

Muistathan Taaton tädin?

Pidit hänestä paljon ja vielä enemmän hän sinusta. Retkemme hänen luokseen, hänen pieneen taloonsa, jossa hän isännöi ja emännöi yksin, oli ensimmäinen retkemme kahden kesken. Jotta

se kestäisi kauemmin, ajoimme käyden melkein koko matkan. Kesäinen tie kulki viileitä metsiä, pihkalle tuoksahtelevia petäjäköitä, tyynten lampien rantoja, ahoisia maita, siinsi vaaroja ja häämöitti aukeita, etäisiä ulapoita. Hevonen pysähtyy lepäämään ja saa levätä, kunnes itse, taakseen katsoen ja kuin kummastellen, taas lähtee liikkeelle. Ratas milloin helisee kovalla kangastiellä, milloin sihisee pehmoisessa hiekassa.

Ja päivän painuessa iltaan tullaan pieneen vanhaan, valkoiseksi rapattuun taloon lehdon sisässä lammen rannalla, jossa valkomyssyinen vanha neiti sulkee meidät syliinsä, nauraen ja itkien ilosta. Hän nauroi aina, itkiessäänkin, pelkästä ilosta ja nautinnosta saada nauraa.

Sinä muistat hänet, kun hän syleilyään meitä löi kätensä yhteen ja huudahti: "Kylläpä te, lapset, olette kaunis pari! Kylläpä sinulla on hienon- ja hyvännäköinen morsian, mistä hänet lienetkin löytänyt!" Eihän sitä kenenkään olisi tarvinnut minulle sanoa, mutta minun oli kuitenkin mieluista sitä kuulla.—"Voi teitä herttaisia lapsia, että tulitte! Ettekä kirjoittaneet sanaakaan! Olkaa onnelliset, olkaa onnelliset!" Ja sitten hän vuoron itki, vuoron nauroi ja nimitti meitä alinomaa lapsikseen. Osasit olla niin kauniisti hänen kanssaan, puhella hänen asioistaan ja huolistaan, joita hänelläkin oli: rengit laiskottelivat, naapurit syöttivät lehmillään hänen niittynsä, varastivat kaloja hänen katiskoistaan. Tuotit niinä päivinä hänelle sanomatonta iloa, autoit häntä hänen vastalauseistaan huolimatta ruuan laitossa. Rakastin sinua siitä jos mahdollista vielä enemmän. Hän makuutti meitä untuvilla kuin lintuemo poikasiaan, toistamistaan toistellen: "Te olette nyt minun lapsiani, teidän pitää antaa minun kuvitella, että olette minun, minun vain nämä päivät." Kautta elämän patoutunut äidinrakkauden tarve purkihe hänessä silloin meihin niinkuin ennen minuun.

Olin rakastanut häntä aivan pienestä, niin kauan kuin muistan. Rakastin häntä varsinkin siksi, että hän oli iloinen ja nauroi. Äiti ja hänen sisarensa eivät olleet iloluontoisia, nauroivat vain harvoin, kun välttämättä täytyi, kun eivät voineet sitä mitenkään pidättää. Silloin he purskahtivat kuin pakosta, hytkyivät, koettivat kaikin tavoin vastustaa, saivat kuin kouristuksen, se näytti tekevän kipeää, kunnes sen vihdoin voittivat kuin vaikean kohtauksen ja huokasivat lopuksi ja pyyhkivät vedet silmistään ja olivat taas hirveän totisia. Tädistä hersyi nauru kuin puro pulpuavasta lähteestä.

Hän kävi meillä pari kertaa vuodessa ja tuli aina yllättäen. Minulla on hänestä tavallisin muisto, että herään pimeänä talviaamuna, kun tuli jo roihuaa ja räiskää takassa ja kuulen kuiskuttelevaa puhelua. Hän istuu ja juo kahvia isän ja äidin kanssa. Karkaan paitasillani vuoteesta, kirkaisen, heittäyn suin päin avautuvaan syliin ja puristaun siihen pehmeätä rintaa vasten ja tunnen poskessani silkkiä pehmoisesta, korkeasta povesta. Tempaan esille hänen kultakellonsa, joka on aivan erikoisen pieni ja soma, jonka naputus tuskin kuuluu, saan itse avata sen ja katsoa sen sisään, sen ihmeelliseen sykkivään elämään. Saan sormia sen kultakäätyä ja kulettaa edestakaisin sen nappulata. Hänellä on paljon muuta näytettävää, on medaljonki, jossa on sen mammavainajan hiuksia, on korvarenkaat, joita saa sormia, kunnes hän huutaa: "Koskee, koskee!"—ja on itkevinään, vaikkei koskisikaan. Hänen taskuistaan saa ottaa kaikki, mitä niissä on, ja niistä löytyy joka päivä aina uusia karamelleja ja mitä kaikkea. Vaikka niitä kuinka usein tyhjentäisi, on niissä vähän ajan päästä aina jotain uutta. Hän suutelee, jota äiti ei koskaan tee, eikä äidillä ole aikaa leikkiä minun kanssani, kun aina täytyy hoitaa pienempiä ja hommata. Hän kuuntelee tarkkaavasti kaikkea, mitä hänelle haastan pupuista ja Näkin kaloista ja Kihovauhkosesta ja mustista linnuista ja muista, joista ei osaa haastaa kenellekään muulle, ja hän nauraa, kun häntä kutittaa kaulaan tai kainalon alle. Hän kiikuttaa polvellaan ja laulaa: "Riia riia rankka, hesten heeter lankka, nää vi kom till hennes koor, vaar teer inken hemma, para en kammal kumma, ok tvoo smoo huntar unter penken vast me kulenken, somssaa, somssaa: hauvavauva vauvvaa—" ja silloin se on purevinaan rintaan ja härisevinään ja minä puren ja härisen vastaan ja me olemme molemmat menehtyä nauruamme.

Hän lähtee yhtä salaperäisesti, kuin on tullutkin. Kun herään jonain aamuna, ei häntä enää ole. Hän on niin helläsydäminen, että hänen olisi vaikea olla, jos täytyisi kuulla lasten itkevän jälkeensä. Ja jotta ne eivät itkisi hänen kuulemattakaan—niinkuin eivät sitten itkekään—hän jättää

jäähyväistuomisikseen parhaat antimensa: milloin omenia, milloin viikunoita, milloin marmelaateja, joita ei koskaan muuten saa.

Hän oli ensimmäinen rakkauteni, sillä en luule, että on suurtakaan eroa rakkaudella, olipa se mitä lajia tahansa, kun se kerran on sitä oikeinta, sitä parasta. Rakastin häntä siksi, että hän rakasti minua, ja rakastin sinua siksi, että sinä rakastit minua.

Toinen rakkauteni oli punainen tyttö pappilan rannassa.

Naapurin poika oli tuonut kaupaksi onkikalojaan, suuria ahvenia, särkiä ja säyneitäkin. Jännityksestä jäykkänä minä kysyn:—Mistä olet saanut nämä kalat?—Vähän mahtavoiden hän vastaa:—Koiraniemestä.—Maaltako vai veneestä?—Suupieltään venäyttäen hän vastaa:—Veneestä minä ongin.

Minä sain onkia ainoastaan maista jaloin omasta rannasta tai enintään kahlata niin pitkälle, kuin pääsin polvia myöten veteen. Pyykkilaiturin päässä olisi ollut hyvä paikka, mutta siihen en saanut mennä, sillä siitä alkoi jyrkkäys, jonka takana oli kuolema ja vaani se Näkki. Veneestäkin olin joskus saanut onkia. Mutta sitten oli kerran sattunut se hirmuinen häpeä, että veneessä hypellessäni sen kokka oli irtautunut maasta ja vene alkanut ajautua ulos selälle ja olisi kai mennytkin sitä menoaan ja vienyt minut mennessään, jollei äiti, parkunan kuultuaan, olisi syössyt puutarhasta rantaan ja suin päin vaate päällä veteen ja saanut kokasta kiinni. Mistä seurasi ankara, vitsan uhalla annettu kielto olla sen jälkeen ollenkaan menemättä veneeseen, jollei kokka ole lujasti maissa kiinni ja tuuli maihin tai piiat pesemässä pyykkiä rannassa.

Kielto oli olemassa jo kolmatta kesää, mutta siitä huolimatta minä olin oppinut sekä soutamaan että pohjasta työntelemään—matalalla vedellä sisäpuolella kaislikon—äidin äänettömällä suostumuksella hänen itsensä pitäessä salaisesti silmällä puutarhasta. Mutta väljemmille vesille, ulkopuolelle kaislikon en ollut mennyt enkä halunnutkaan mennä, sillä vaikka kielto tavallaan olikin käytännössä kumottu, oli se kuitenkin olemassa ja saattoi milloin tahansa astua uudelleen voimaan kaislikon sisäpuolellakin.

Mutta nyt oli Pekka ollut Koiraniemessä asti ja saanut nuo suuret ahvenet ja säyneet, eikä se ollut paljoakaan suurempi poika kuin minä, pikemmin kooltaan pienempi, vaikka vähän vanhempi. Ja osasinhan minäkin jo kulkea veneellä sekä meloen ja soutaen että pohjasta työntäen.

En tiedä itsekään, mitä minussa oli tapahtunut, en, kuinka olin tullut siihen, mistä itseni tapasin: veneestä kaukana ulkopuolella kaislikon, melomassa lahden poikki saarta kohti, joka oli virran niskassa, matkalla Koiraniemeen, joka oli virran alla. Päätös oli nähtävästi tapahtunut silmänräpäyksessä niinkuin koiranpenikan, joka käppyrässä maaten yhtäkkiä kuulee sisäisen äänen haukahtavan hänelle jotakin, kutsuvan jonnekin, kavahtaa pystyyn ja livistää tiehensä taakseen katsomatta, mistään välittämättä ja mitään kutsua kuulematta, vaikka sen kuulisikin. Kiisin kuin veitsellä viiltäen rantaan. En tiedä, näkikö minut kukaan, kun lähdin, ja huusiko kukaan jälkeeni, mutta vaikka olisivat huutaneetkin, en luultavasti olisi mistään välittänyt, vaan karannut käsistä. Tuli mitä tuli jälestäpäin, minun täytyi saada suorittaa suurteko, onkia veneestä, saada suuri ahven Koiraniemen kainalosta, laskea virta ja nousta se omin voimin, niinkuin Pekka oli tehnyt.

Olin laskenut tämän virran usein ennenkin, mutta en yksinäni, vaan isän ollessa perässä ja minä hänen polviensa välissä: olin solahtanut sillan alitse, jonka arkkujen välissä vesi loklatti kummasti ja äänet kumahtivat kuin kellarin holvissa ja aivot täytyi vetää kiireesti sisään. Tuli vastaan aina toinen toistaan kummempaa kummaa: Virrantalon nuottakota ja sen kahden puolen saman talon risupadot, joista keväällä kudun aikana saatiin vitsamerroista mahdottomasti särkiä, sitten vanhan sodanaikuisen sillan vedenalaisen arkun jäännös, jonka päälle piti varoa ajamasta täydellä veneellä; sitten suuri riippukoivu, jonka alta hauki otti uistinta, kun sattui syönnilleen, ja oli kerran ottanut haudankaivajan uistimeen niin mahdottoman suuri Kihovauhoksen venkale, ettei pysynyt veneessä; sitten poukama ja niitty ja niityllä Ryhälän lato perällä ja suu vinossa, ja kun kierrettiin sakeata haapaa kasvava niemenkärki, niin näkyi Koiraniemi ja sen suuri käyrä petäjä, johon aina kytkivät tukkilautan, mistä Virrantalon ahne isäntä nylki rumat rahat lauttamiehiltä. Niemen kainalossa oli

rytö, mahdollottoman suuri veteen juuriltaan kaatunut kuusi, jossa kellonsoittaja pyhäamuinakin onki eikä ahneissaan malttanut lähteä pois, ennenkuin näki papin veneen tulevan.

Vuolas virta on alkanut viedä venettäni ja topakasti meloen minä lisään sen vauhtia. Valkopäinen virstapatsas sillan korvassa kuin kurkottaa kaulaansa paremmin nähdäkseen, kuka sieltä tulee. Ja silta köyristää selkäänsä, ihmetellen ja ihaellen, että onpas poika uskaltanut lähteä yksin virran vietäväksi. Arkkujen mustat aukot ammottavat suurempina ja vähän kuin uhaten ja pelotellen: uskallatko tulla? Minä uskallan, minä väännän vettä taapäin melalla. Pikku koira vikittää siltaa pitkin ja pysähtyy ja pistää kuononsa kaiteiden väliin ja vikisee ja heiluttaa häntäänsä. Ka, meidän Penni! "Penni se! Penni se! Hyppää!" Se ulvoo ja pyrkii mukaan, mutta ei uskalla hypätä alas ja rientää rannalle. Virta kantaa veneen arkkuihin, laita rusahtaa—mutta rusahtakoon! Joku ajaa sillan yli, kaviot kopsaa ja koko silta nytkyy, ja rapisee hiekkaa veteen ja veneeseen. Sillan alitse tultuani näen, että se onkin vain pikku poika, ei sen suurempi kuin minä. Se heiluttaa ohjasperiään ja hosaisee hevostaan ja huutaa minulle mennessään: hei! johon minäkin huudan: hei! niinkuin pitää ja räiskäytän melalla vettä korkealle ilmaan. Meitä on kaksi Mänttälän poikaa, toinen sillalla, toinen sillan alla, toinen hevosella, toinen veneellä. Veneen vauhti kiihtyy, virta vyöryy yhä suurenevina häränsilminä. Vanhan sotasillan kohdalla näkyy pohja ja seisomaan nousten minä survaisen siitä veneelle uutta vauhtia. Jään seisomaan perään ja vipuan melalla veneen laidasta.... Nuottakota siinä katsoa mollottaa ... päivää, nuottakota!... Penni laukkaa rantaa, niin että korkea heinikko lakoilee sen kohdalla. Nähdäkseen minut paremmin, missä minä menen, se pomppaa korkealle ilmaan. Penni se! Koiraniemessä minä otan sinut veneeseen, tule sinne! Isä saa heti huomenna ostaa minulle uistimen, niin minä ensi kerralla otan tuosta riippukoivun alta sen suuren hauvin, joka pääsi haudankaivajalta.... Rannan puut katsovat kummastellen, että kuka siinä menee semmoista vauhtia. Keskellä virtaa on suvanto ja sen poukama ja siellä on lumpeita ja loistaa hauvinkukkia. Lato lahden pohjassa niityllä töllöttää suu auki ja vielä enemmän perällä kuin ennen. Otanpa tuosta lumpeita ja hauvinkukkia pikku siskolle, joka niitä aina pyytää tuomaan. Ollappa se nyt itse tuossa kokassa ottamassa, niin olisi sillä hauska. Ei tiedä sisar, ei tiedä kukaan, missä tämä poika menee. Eivät tietäisi tulla ottamaan, vaikka meloisin maailman laitaan.

Vene kelluu kaislikkorinnassa, missä akanvirta sitä pidättää. Kuuluu hyrskettä ja polsketta. Joku tulee jostain. Tuleeko joku minua hakemaan? Ajetaanko minua takaa? Niemen nenäitse pohkaisee vene vihaista vauhtia. Se tulee melkein kohona. Kokassa on iso koira. Mies seisoo perässä ja sauvoo pohjasta ja vene hypähtelee ja hyrskähtelee. Kokka vaahtoa ja suuri laine lakoilee kahden puolen venettä. Se tulee ihan minua kohti. Aikooko se tulla ottamaan? Muistan lähteneeni luvatta. Lyykähdän voimaton perätuholle ja mela putoo veteen. Sitä sorkkiessani on vene tullut ihan kohdalle. Sehän onkin Salomo, tuttu mies. Sillä on rykelmä verkkoja veneessä ja kokassa pyssy. Se meneekin kalaan ja vesilintuun. Ei se mene kotiin kantelemaan. Se on hyvä mies, kaikkien meidän lasten ystävä, kun on meillä töissä. Se auttaa minut aina suureen kuuseen olkapäiltään. Mahdollottoman väkevä mies, kantaa yksin rakennushirren selässään ja jaksaa kiikuttaa minua kämmenellään suoralla kädellä. Se aina muhoilee, nytkin se sieltä muhoilee.—"Hei!" huudan minä.—"Heipä hei!" vastaa Salomo.—Nyt se jo menee siellä kaukana. Sen koira höristää korviaan Pennille toisella rannalla. Penni seisoo veden rajassa ja haukkuu ja lähtee sitten rantaa pitkin Salomon veneen jälkeen. Meidän Penni on Salomon Hallin pentuja.

Kampean veneen takaisin keskivirtaan, ja siitä näkyy jo Koiraniemi ja kuusiryttö sen kainalossa ja käyrä paksu petäjä niemen nenässä. Mutta matalan niemen yli siintää leveä kirkonsalmi ja sen rannalla iso pappila ja pappilan takana kirkko. Aina kun siihen tulin, silloin ja joka kerta sen jälkeen lapsena, nuorena ja vielä vanhempanakin, pidatti ihmetyksestä hetkeksi henkeäni, niinkuin olisin katsellut maailmaa korkealta mäeltä. Sinne teki mieli, mutta ei uskaltanut. Pappila on rantaan viettävällä rinteellä korkeiden koivujen ja haapain keskellä. Se on suuri ja komea, taitekattoinen ja keltaiseksi maalattu ja laudoilla vuorattu, ja valkoiset ikkunalaudat. En ole siellä koskaan käynyt, ainoastaan soutanut ohi. En huomaakaan, kun olen jo ajautunut ohi onkimapaikan. Ka, eihän minulla

olekaan onkea mukana. Vene saa liukua sivu Koiraniemenkin, minä istun perässä selkäkenossa ja mela kainalossa ja uitan sikaa, antaen virran viedä. Salmi suurenee, virta laimenee, vene kantautuu ohi pappilan uimahuoneen ja pysähtyy tyynen salmen keskelle pappilan laiturin kohdalle.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.